

Рецензија монографије *Метафизички прилози појму бесконачности*

Како би Хајзенберг и Вајтхед рекли, савремена физика нам је указала да нам је неопходно да Платона позиционирамо пре Демокрита и Њутна. Повратак античким филозофима није нужно интерпретативни подухват који говори о доминантности старогрчког језика колико је сукобљавање са страшилима модерне филозофије искривљеним различим идеолошким апаратима, а присутним у савременој науци и метафизици. Рекло би се да је аутор монографије у истом табору са претходно поменутиим научницима и филозофима, те његов систематичан приступ који се усмерава од пресократоваца до наследника Платонове Академије јасно ставља до знања исцрпну обухватност датог пројекта. Уједно, специфични начин којим се Платоново незаписано учење код аутора у последњем поглављу рада користи као принцип регулативе и реалности аутентично приказује пионирски пројекат немачких филозофа незаписаног учења, чије наслеђе у нашим крајевима можемо пронаћи најбоље формулисано код Дамира Барбарића. Такође, ако на тренутак променимо фокус и усмеримо се ка прелазу са првог на друго поглавље рада биће нам врло јасна тензија између два филозофа: Канта и Лајбница. И у овом случају долазимо до занимљивих дилема, јер нам се чини да Лајбницова упућеност у различите тематике и његови доприноси на пољу математике и логике од њега праве „васкрслог филозофа”. Међутим, његов метафизички спекулативни пројекат устаљеним мишљењем је заустављен Кантовом критичком филозофијом. Иако, рекло би се, филозофи немачког класичног идеализма попут Фридриха Шелинга и Саломона Мајмона врше крајње провокативно коришћење Лајбницове метафизике у споју са различитим елементима Кантове филозофије. Наравно, јасно нам је да и након поменуте епохе у филозофским круговима Лајбницов плурализам артикулацију налази у процесуалним пројектима претходно поменутог филозофа Алфреда Норта Вајтхеда као и француског филозофа Жила Делеза, те је врло упитно колико отклон од Канта води повратку ка Лајбницу, јер није ли тренутна ситуација са спекулативним реалистима управо таква да своју филозофију дефинишу експлицитно насупрот Кантовој? Чини се помало да однос према метафизици у оквирима Кантове прве критике који се радикализовано негативно у екпликацијама логичког позитивизма и феноменолошкој традицији. Међутим, паралелно са убрзаним технолошким прогресом и резултатима у различитим наукама који се тешко могу уклопити у неке „метафизике свакодневице” чини се да потреба за спекулативним метафизичким начином мишљења јесте неопходнија него икада раније. Наравно, без претенциозних редукционистичких пројеката са инклинацијама ка универзалности, што је случај са истраживачким радом у монографији *Метафизички прилози појму бесконачности*. Стога, предлажем Наставно-научном већу Филозофског факултета у Нишу да објави монографију *Метафизички прилози појму бесконачности*.

Редовни професор на Филозофском факултету у Београду

М. Јоведарица
Миланко ЈОВЕДАРИЦА